

Севрук Ірина Юрійвна,
аспірантка наукового ступеня
доктора філософії наукової лабораторії
з проблем протидії злочинності ННІ № 1
Національної академії внутрішніх справ

ВИДИ ШАХРАЙСТВ, ЩО ВЧИНЯЄТЬСЯ ЧЕРЕЗ МЕРЕЖУ ІНТЕРНЕТ

Політичні, економічні та соціальні перетворення останніх років разом із позитивними змінами спричиняють різке збільшення злочинів проти власності. Ця тенденція характерна й для шахрайства, особливо через мережу Інтернет. Глобальна інформаційна мережа стала благодатним середовищем для розвитку злочинності, зокрема й шахрайства. Використання Інтернет з метою шахрайства є, мабуть, нині одним із найпоширеніших видів кіберзлочинів. Інтернет - це досконалий інструмент у руках шахраїв завдяки наявності величезної аудиторії користувачів і можливості зберігання анонімності. Такий вид шахрайства із року в рік поповнюється все новими, складнішими і більш продуманими способами та методами маніпулювання людьми [1, с. 30]. Саме шахрайські дії в Інтернеті становлять майже 70 % від усіх звернень, які надходять до кіберполіції [2, с. 65]. Негативною причиною, що сприяє постійному зростанню кількості шахрайств, що вчиняється через мережу Інтернет, на думку багатьох вітчизняних та іноземних експертів, останніми роками обумовлює саме кримінальний професіоналізм і життєздатність таких організованих структур [3, с. 8].

Так, види віртуального шахрайства є різноманітними, однак ми спробували виокремити найбільш поширені: – шахрайство при покупці товарів у мережі Інтернет. Такий вид шахрайства є розповсюдженим через прагнення користувача придбати товар доброї якості за ціною нижче за ринкову, однак схема завершується на отриманні від покупця передоплати; – шахрайство з банківськими картами у випадку придбання товару в мережі Інтернет. Це стосується повідомлення додаткової інформації про банківську картку, даних з Інтернет-повідомлень, виконання певних операцій з банкоматом тощо; – шахрайство з пропозицією Інтернет-заробітку та допомоги в погашенні боргу МФО; – шахрайство через віруси-шифрувальники і сайти-фальшивки [4; 5, с. 190]. Шахрайство в інтернеті буває різних форм: грошове шахрайство, крадіжка особистих даних або фінансове шахрайство [6].

Так наприклад С. О. Павленко за результатами аналізу довідкової літератури встановив, що найпоширенішими видами кіберзлочинів, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями, є: 1) Інтернет-шахрайство (фішинг, вишинг, смішинг); 2) криптошахрайство (шахрайство, пов'язане з обігом криптовалюти) [7, с. 499].

О. І. Кривенко наголошує, що найбільш розповсюдженими видами шахрайств через мережу Інтернет в Україні є такі: 1) організація добровольчих, благодійних внесків, зокрема для хворих дітей та бійців АТО; 2) використання торговельних електронних площадок, зокрема «HIFI FORUM», «OLX» тощо; 3) розповсюдження по акції або за заниженою ціною будь-яких товарів або речей; 4) продаж або пропозиція доставки за низькою ціною автомобілів на іноземній реєстрації, або під заказ у «сірих» автодилерів; 5) розповсюдження фішингових програм та вірусного програмного забезпечення; 6) продаж товарів у групах, які функціонують у соціальних мережах [8].

Найпоширенішими шахрайськими схемами із криптовалютою є: шахрайство в соціальних мережах; шахрайства соціальної інженерії; нерегульовані афери під час обміну криптовалюти; шахрайство з електронною поштою; шахрайство з ICO – Initial Coin Offering (первинне розміщення токенів); криптоінвестиційні фонди; шахрайство у хмарному майнінгу (щодо підтримки роботи мережі біткоїн чи іншої криптовалюти за винагороду у вигляді токенів) [9; 7, с. 448-449].

Розповсюдженими шахрайськими схемами є: телефонні шахрайства, продаж неіснуючих товарів, псевдовиграші, фішингові ресурси для привласнення грошей або збору персональних даних, заволодіння грошима під приводом надприбутків та прохання знайомих про допомогу в соціальних мережах. Найбільш поширеним методом шахрайства з платіжними картками в Україні, як і у світі, залишається соціальна інженерія, завдяки застосуванню якої люди самі переказують гроші аферистам або розкривають їм дані своїх карток [10; 11; 2, с. 65]. Окремо слід звернути увагу види шахрайств, що вчиняються через мережу Інтернет в умовах воєнного стану, а саме: збір коштів для військових; ваші рідні безвісти зникли або потрапили у полон; повідомлення про евакуаційний рейс за умови передплати; фейкова фінансова допомога [12].

Підсумовуючі вище викладено, необхідно відзначити, що це нажаль не вичерпний перелік сучасних видів шахрайств, що вчиняються через мережу Інтернет. З розвитком сучасних

інформаційних технологій в різних сферах життєдіяльності суспільства, організовані злочинні угруповання удосконалюють свої професійно-злочинні навички, відповідно способи шахрайства тільки набувають нових витончених форм.

Список використаних джерел

1. Прудка Л.М. Психологічні особливості шахрайства в мережі Інтернет. Південноукраїнський правничий часопис. 2018. №2. С.30-33.

2. Брижко В.М. Безпека інформаційної приватності: види та схеми шахрайства у сфері електронно-інформаційної взаємодії. Інформація і право. № 3(42). 2022. с. 65-79.

3. Севрук В. Г. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі: теорія та практика: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 1092 с.

4. Шахрайство в Інтернеті: яким буває, якими наслідками загрожує і як себе убезпечити? URL : <https://advokat-zhuk.com.ua/ua/shahrajstvo-v-interneti-jakim-buvaie-jakiminaslidkami-zagrozhuie-i-jak-sebe-ubezpechiti/>.

5. Березняк В. Запобігання шахрайству в Інтернеті. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2023. № 1. С. 190-196.

6. Онлайн шахрайство: як розпізнати та захистити себе? URL : <https://legalclinics.in.ua/consult/consultation-06-10-2023-2/>.

7. Павленко С. О. Основи оперативно-розшукової тактики : монографія. Київ : Людмила, 2022. 624 с.

8. Кривенко О.І. Сучасні види шахрайств через мережу Інтернет. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/01_12_2017/pdf/73.pdf.

9. Стадник М. Популярні шахрайські схеми з криптовалютою. Як уберегти свою інвестицію. Вісник МСФЗ Світовий досвід. Українська практика. 2021. URL: https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ002526.

10. НБУ починає кампанію з безпеки безготівкових розрахунків. – (14 лютого 2022 р.). URL: <https://finclub.net/ua/news/nbu-prodovzhuie-kampaniiu-z-platizhnoi-bezpeky-shakhraihudbai.html>.

11. Телефонне шахрайство. URL: <https://my.ukrsibbank.com.ua/personal/news/411582>; Популярні схеми карткових шахраїв. URL: <https://finance.ua/cards/karti-dengi-obman>; Як не стати жертвою шахраїв в Інтернеті. URL: <https://minjust.gov.ua/m/yak-ne-stati-jertvoyu-shahraiv-v-interneti-ta-scho-robiti-yakscho-vi-potrapi-li-u-pastku>; ТОП 10 видів шахрайства з

платіжними картками. URL: <https://financer.com/ua/blog/vydyshahraystva>; НБУ попередив про нову схему шахраїв: розсилають посилки “Новою поштою”. URL: https://gazeta.ua/articles/life/_nbu-poperediv-pro-novushemu-shahrayiv-rozsil-ayut-posilki-novoyu-poshtoyu/1098963.

12. Інтернет-шахрайства в умовах воєнного стану: як не потрапити на гачок до аферистів. URL: <https://legalaid.gov.ua/publikatsiyi/internet-shahrajstva-v-umovah-voyennogo-stanu-yak-ne-potrapyty-na-gachok-do-aferystiv/>.

Сиваченко Олег Андрійович,
слухач магістратури ІЗДН Національної
академії внутрішніх справ

ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

На момент прийняття Кримінального кодексу України (далі – КК) у 2001 р. окремої кримінально-правової норми, яка б передбачала відповідальність за фінансування тероризму, не існувало. Фінансування тероризму передбачалося як кваліфікуюча ознака у ст. 258 КК «Терористичний акт». Але для приведення положень КК у відповідність з міжнародними вимогами у Верховній Раді України було зареєстровано кілька законопроектів з подібними пропозиціями. Відповідно до положень Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму, пропонувалося доповнити КК новою нормою, в якій передбачалася б відповідальність за фінансування тероризму. Такі законодавчі дії мали б усунути всі суперечності, що виникали при кваліфікації дій, спрямованих на фінансування тероризму. Та положення існуючих законопроектів, що були представлені на розгляд Верховної Ради України, не відповідали таким принципам криміналізації, як несуперечливість, ненадмірності заборони, визначеності та єдності термінології, повноти складу кримінального правопорушення та економії репресії.

Наукою кримінального права давно вже визнано, що спроба дати визначення тероризму шляхом переліку конкретних складів кримінальних правопорушень сама по собі є малопродуктивною. Дати визначення тероризму шляхом переліку складів правопорушень неможливо, оскільки це був би досить великий мінливий перелік, який потребував би постійного доповнення.

У іншому законопроекті ознаки фінансування тероризму пропонувалося включити до нової редакції ст. 258 КК, назву якої відповідно змінити з «Терористичний акт» на «Тероризм». Запропоновані формулювання відносно встановлення кримінальної відповідальності за фінансування або інше сприяння тероризму